

LA VÍBRIA (1)

Jan Grau

És l'animal més tradicionalment ferotge del bestiar festiu. La seva aparença és la d'un drac, però amb uns pits femenins. Amades ens comenta que tot sovint a la processó, anava immediatament del drac i aquest fet provocava que el cronista de l'època, sobretot quan es tractava d'un foraster, la titllessin també de drac. Aquesta teoria s'accentua especialment quan trobem que la víbria desapareix de la documentació a partir dels inicis del segle XVIII, quan amb Felip V i el Decret de Nova Planta varem tenir tots els cronistes castellans, que no coneixien la tipologia de la bèstia perquè només la trobem documentada a Catalunya.

El mot *víbria* també el trobem escrit com *vibre*, *bíbria*, *brívia* i *bívria*, encara que possiblement es tracti d'un factor fonètic o d'escriptura. La paraula vé del llatí *viper-viperus* que significa víbora, amb una concepció més àmplia que la serp. La víbora es refereix també a un animal verinós, l'atac del qual és terrible. El fet que ostenti pits de dona ha donat peu a moltes interpretacions, la més simple de les quals la situa com a femella del drac, però en canvi té un nom propi i simbòlicament la trobem ben diferenciada.

El drac és el protagonista de moltes llegendes, la majoria d'elles més que vençut, és amansit per un sant i portat a matar, com és el cas del Drac de l'estany de Banyoles, dominat per Sant Mer. La víbria en canvi només la trobem relacionada amb dues llegendes: la del drac de Sant Llorenç del Munt, amb una forta implantació en el territori i la de Sant Jordi. D'aquesta darrera també en tenim una referència a la processó del Corpus barceloní de l'any 1424. Depenent de Santa Maria del Mar, consta *Sant Jordi a cavall. Lo vibre. Item...*

La constant de les dues llegendes és que cal barallar-se amb la bèstia i matar-la, és a dir està garantida la ferotgia de la víbria, per damunt de la del drac.

La primera vegada que la trobem referenciada és l'any 1399, en que amb l'Àliga, es va desplaçar a Saragossa amb motiu de la coronació de Martí l'Humà. A la partida de despeses consta el cost del viatge de retorn: *Dit dona a Leonart Frester per portar l'Aliga e Vibre a Barcelona VII lliures*

Durant el segle XV trobem la víbria citada dues vegades més però com a *vibre*, en masculí i a partir de la referència de 1481, sempre s'esmenta en femení. Aquell any 1481, la víbria va sortir per l'entrada de la reina Isabel: *Ferrés ab lur panó ab representació Sant Eloy qui anava sobre la bèstia ab cadira e davant ell anava la bibria de la ciutat qui lanzaba foch per la boca.*

Durant el segles XVI i XVII, sovintegen les anotacions sobre la víbria, especialment per les entrades reials (Felip II, Felip III...), i les canonitzacions i beatificacions (Santa Maria de Cervelló, Sant Felip de Florensa, Sant Raimon de Penyafort...)

Justament en la documentació de la canonització de Sant Raimon, consta entre d'altres, una cita que accentua la ferotgia de la víbria: *24 de maig. ... comensa una molt solemne prefeso de la festa del glorios pare Sant Ramon encaminanse anant primer dos besties feres, ço es la una lo drach y l'altra la vibria*

La cita del *Dietari del Consell* de 1680 ens aporta una nova informació que ens confirma que no es tractava només d'una figura corpòria sino que també anava guarnida intentant ser el més real possible: *Barcelona. 2 d'abril. Fou deliberat pagar 36 lliures 2 sous pel cost de les pells blanques per cubrir lo drach y la brívia que van a la professó del Corpus.*

I també la de 1682 ens indica el mateix: *Barcelona. 21 d'abril. ... lo concell delibera per los vestits nous dels gegants i de la Brivia que van a la professó del Corpus.* Aquesta és la darrera vegada que trobem la víbria anomenada expressament, encara que la cita de 1701, amb motiu del trasllat del cos de Sant Oleguer a la nova capella sempre ha estat considerat que hi va ser present malgrat que s'esmenten dos dracs: *... el darrer dia es féu la processó en la que figuraven gegants, diables, cavallets, dragons...*

A partir d'aquesta data, la víbria deixa de constar en les cròniques explícitament, malgrat que en diverses ocasions s'esmenten dos dracs. Creiem que és molt possible que durant el segle XVIII, en què els cronistes eren tots castellans, la víbria sortís al carrer amb els altres entremesos. És molt possible que l'absència de la víbria fos només documental, motivada per la ignorància dels cronistes que desconeixien la bèstia.

Jan Grau
27/09/98